

Palusek Erik

∴ Közgazdasági-Kereskedelmi Iskola, Zenta
∴ palusekerik@yahoo.com

MI KELL A SZÜLŐFÖLDÖN MARADÁSHOZ?

What does it Take to Stay in the Homeland?

Šta je potrebno za ostajanje u zavičajju?

A kvalitatív adatokkal operáló kutatás elsődleges célja, hogy feltárja a zentai középiskolák magyar nyelven tanuló, végzős diákjainak körében tapasztalható magyarányú elvándorlási szándék okait, valamint, hogy képet kapjon arról, hogy az érintettek milyen igényeket fogalmaznak meg a szülőföldjükön maradás, a szülőföldön történő családalapítás és az esetleges nagycsaládossá válás feltételeiként. A zentai esettanulmány elkészítéséhez szükséges adatokat fókuszcsoporthoz interjúk útján gyűjtöttem be. A kutatás létjogosultságát a vajdasági magyarság rohamos fogyása igazolja, amely elsősorban a negatív születési arányszámnak és az egyre fokozódó, tartós elvándorlási hullámnak, kisebb mértékben az asszimilációnak tudható be. Munkámban az elvándorlás és családalapítás-gyermekvállalás vonalon vizsgálom célcsoportom jövőbeni kilátásait. Gábrity Molnár Irén becslései alapján 1948 és 1991 között csaknem 70 000 főre tehető a vajdasági magyarság migrációs vesztesége (GÁBRITY MOLNÁR 2010). A 2002-ben végzett népszámláláskor Vajdaságban 290 207 magyar élt (POPIS 2002), ugyanez a közösség a 2011-es népszámlálás alkalmával már csak 251 136 főt számlált (POPIS 2011). Mindössze nyolc év alatt, 2002 és 2010 között csaknem 27 000 fővel csökkent a vajdasági magyarság lélekszáma, a negatív születési arányszámok következtében (BADIS 2012). Zenta a Tisza mente tömbben élő magyarságának (oktatási, politikai, kulturális) központja, és a vajdasági magyarság egyik központja. A városban található négy középiskola (Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégium, Egészségügyi Középiskola, Közgazdasági-Kereskedelmi Iskola, Zentai Gimnázium) nem csak a helybéli, de a környező települések és községek fiataljait is nagy számban vonzza.

Kulcsszavak: szülőföld, maradás, elvándorlás, családalapítás, nagycsalád, közösség, negyedikes magyar középiskolások, Zenta, fókuszcsoporthoz interjúk

ELŐZMÉNYEK

Az interjúk kapcsolódnak egy nem sokkal korábban végzett kérdőíves kutatásomhoz (Menni vagy maradni?), amelyet a zentai középiskolák magyar ajkú, negyedikes diákjainak körében végeztem el (mind a négy zentai középiskolában) azzal a céllal, hogy felmérjem elvándorlási és családalapítási hajlandóságukat. Zentán (Zenta város) összesen 223 magyar nyelven tanuló negyedikes

diák van, a kérdőíveket pedig 192 tanuló töltötte ki. Az így beérkezett adatokból kiderült, hogy a célcsoportom több mint 86 százaléka szeretne továbbtanulni, de az ezt tervezők háromnegyede külföldön (óriási többségük Magyarországon) kezdené meg felsőfokú tanulmányait. A teljesebb képhez hozzátartozik az a tény is, hogy azok a vajdasági magyar fiatalok, akik egyetemi tanulmányaik befejezése után is továbbképeznék magukat, többnyire az anyaország, illetve más EU-s országok irányába sodródnak, a PhD-képzés elvégzése után pedig nagyon szegényes lehetőségek várják őket szülőföldjükön (TAKÁCS 2014). Az általam kérdőívben megkérdezett középiskolások középtávon közel 60, hosszú távon pedig majdnem 50 százaléka tervezi a jövőjét külföldön, míg azok aránya, akik a szülőföldjükön szeretnének maradni, mindkét esetben 20 százalék körüli. Célcsoportom 90 százaléka szeretne családot, és csak 1,6 százalékuk nem kíván gyermeket nevelni a későbbiekben. Közel kétharmaduk két gyermeket szeretne, 30 százalékuk pedig három (vagy háromnál több) gyermeket vállalna. A megkérdezettek egynegyede tervezi, hogy itthon alapít majd családot, sokan még nem tudják, hogy erre hol fog sor kerülni, de így is több mint egyharmaduk gondolja úgy, hogy ezt külföldön fogja megtenni.

FÓKUSZCSOPORTOS INTERJÚK

A fókuszcsoporthoz tartozó interjúk célja az volt, hogy az elvándorláshoz és család-alapításhoz kapcsolódó hajlandóságok és vélemények mélyebb feltárásán kívül megismerjem a megkérdezettek azon igényeit és feltételeit, amelyeknek megvalósulása hozzájárulhatna ahhoz, hogy a jövőjüket a szülőföldjükön tervezzék, illetve, hogy megtudjam, mi az, ami arra tudná őket ösztönözni, hogy egy vagy két gyermeknél többet is vállaljanak a jövőben. A kutatás megkezdése előtti, kiinduló feltételezésem:

- a végzős középiskolások többsége Magyarországon szeretné folytatni a tanulmányait a jobb lehetőségek és a szerb nyelv tudásának hiánya miatt;
- nagyobb részük a későbbiekben is szeretne külföldön letelepedni, többnyire anyagi okok miatt;
- nagy többségük családos emberként egy, legfeljebb két gyermek szülőjeként képzelel el a jövőjét;
- a fenti problémák megoldása elősegíthetné az elvándorlás lassulását, esetlegesen a gyermekvállalási kedv növekedését, bár mindehhez a gyakorlatban nem feltétlenül elég az anyagi gondok megoldása.

Mind a négy zentai középiskola magyar anyanyelvű negyedikesével tartottunk egy-egy beszélgetést. A Bolyai TGK-ból három tanulóval jártuk körül a témát, két fiúval és egy lánnyal. Az Egészségügyi Középiskolából öt tanuló jött el a csoportos interjúra, közülük négy lány és egy fiú. A Közgazdasági-

Kereskedelmi Iskola negyedikesével megtartott csoport volt a legnépesebb, hat diáklánnyal tudtunk beszélgetni. A Zentai Gimnáziumból négyen vettek részt a beszélgetésen, a Közgazdasági-Kereskedelmi Iskola csoportjához hasonlóan mindegyikük lány volt.

Egy-egy csoporttal megtartott beszélgetés másfél órán át tartott. Minden csoport esetében azonos pontok szerint zajlott az interjúztatás: a bemutatkozás és a kutatás témájának felvázolása után a következő témaköröket követve folyt a beszélgetés:

1. Mi a véleményük a vajdasági magyarok (elsősorban a fiatalok) körében tapasztalható elvándorlási hullámról? Milyen pozitív és negatív hozadékaik lehetnek a jelenségnek? A vajdasági magyar közösség (közösségi és egyéni szinten) felelőssé tehető-e a nagyarányú elvándorlásért?

2. A környezetükben élő magyar fiataloknak (és természetesen maguknak a beszélgetőpartnereknek) mire lenne szükségük ahhoz, hogy Vajdaságban folytassák tanulmányaikat a középiskola befejezése után, és ne a külföldi (elsősorban magyarországi) egyetemek vagy főiskolák valamelyikére iratkozzanak be?

3. A vizsgált csoport tagjainak mire lenne szükségük ahhoz, hogy hosszú távon is a szülőföldjükön maradjanak, itt éljenek, itt tervezzenek és ne valamilyen külföldi országban?

4. Társadalmunkban értéknek számít-e a nagycsalád? A beszélgetőpartnerek értéknek tartják-e a nagycsaládot? Mi az, ami a fiatalok számára vonzóvá/vonzóbbá tudná tenni a nagycsaládot?

5. Hogyan lehetne lassítani, megfékezni a vajdasági magyar fiatalok körében tapasztalt nagyszámú elvándorlást, és hogyan lehetne serkenteni a gyermekvállalási kedvet köreikben?

6. Személyesen tudnának-e tenni valamit ez ügyben? Ha igen, mit és milyen feltételek mellett?

Annak ellenére, hogy a felsorolt pontokat követtük, az interjú lazán volt strukturálva, mert a cél az volt, hogy a diákok minél szabadabban elmondhassák véleményüket, és hogy tudjunk foglalkozni az általuk kihangsúlyozott, fontosnak tartott egyéb, a témához tartozó dolgokkal is. Mind a négy csoport moderálását Szénási Oszkárral közösen végeztük. Az interjúk elemzését olyan sorrendben végzem, ahogyan azok a valóságban is követték egymást: Zentai Gimnázium, Közgazdasági-Kereskedelmi Iskola, Egészségügyi Iskola, Bolyai TGK. Az elemzések elkészítéséhez felhasználtam a beszélgetések diktafonnal rögzített hanganyagát, az ebből készített átiratot, valamint a beszélgetések közben papírra vetett moderátori jegyzeteimet.

VERTIKÁLIS ELEMZÉSEK

A ZENTAI GIMNÁZIUM TANULÓINAK CSOPORTJA

A Zentai Gimnáziumból négy lány jött el a beszélgetésre. A beszélgetés jó hangulatban zajlott, mindenki aktívan részt vett, elmondta a saját véleményét.

1. Mi a véleményük az elvándorlásról?

Mindannyian egyetértettek abban, hogy az elvándorlás ellen és mellett is nyomós érveket lehet felsorakoztatni. Mindannyiuk számára fontos a szülőföldjük, és ha egyszer el is mennek innen, biztosan vissza fognak majd jönni, akár rövidebb szakaszokra, vagy végleg. Sok olyan esetről tudnak, hogy a külföldre vándorolt vajdasági magyarok nem tudnak igazán beilleszkedni az adott társadalomba, és évtizedek után is hazavágynak. Ijesztőnek tartják annak a lehetőségét, hogy a jövőben nem találják itthon a barátaikat. Az elvándorlás mellett szóló érvek többnyire anyagi jellegűek voltak. Egyikük pozitívnak értékelte, hogy sokan azért indulnak útnak, mert világot szeretnének látni. Kiemelték, hogy az elvándorlás folyamatában nagy szerepet játszik a tömeg ereje, a magyarországi továbbtanulás egyfajta trend a kortársaik körében.

1.1. Következmények (pozitív/negatív)

Azon eddig még nem gondolkodtak, hogy milyen következményei lesznek az elvándorlásnak. Feltételezik, hogy el fog fogyni a vajdasági magyarság, illetve ki fog cserélődni a lakosság. Ugyanakkor az Európai Unió folyamatos bővülésével az európai nemzetek is sokkal közelebb kerülnek egymáshoz, keverednek, ami hamarosan azt eredményezi majd, hogy fokozatosan eltűnnek a nemzeti különbségek, és a különféle népek egybeolvadnak, felszámolva így a nemzeti öntudatot is, ami nincs rendjén. Mindannyiuk szerint fontos az, hogy azok a vajdasági magyarok, akik valahol külföldön (nem Magyarországon) élnek és vállalnak gyermeket, továbbadják a magyar nyelvet és kultúrát az utódoknak is. Ez azonban megítélésük szerint nehézkes.

2. Mire lenne szükségük, hogy a szülőföldjükön tanuljanak tovább?

Mindannyian egyetértettek abban, hogy a szerb nyelv hiányos ismerete, illetve a magyar nyelvű szakok hiánya a vajdasági egyetemeken fontos szerepet játszik abban, hogy sokan közülük Magyarországot választják. A legnagyobb gondot azonban mégsem a nyelv jelenti (ez sok esetben csak kifogás), hanem az, hogy az egyetem befejezése után itthon nem számíthatnak biztos munkára és

megélhetésre. Ismét kiemelték a tömeg erejét: „Szerintem inkább divat is, mert van, aki nem is tudja, mit akar tanulni, de akkor is Magyarországra akar menni, mert azt látja, hogy mindenki oda megy.”

2.1. Az oktatás minősége

Úgy látják, hogy a szerbiai és az anyaországi egyetemek és főiskolák között nincs jelentős különbség az oktatás színvonalának tekintetében. Vannak olyan szakok, amelyek itthon színvonalasabbak, Magyarországon pedig kevésbé, másokra ennek a fordítottja igaz.

2.2. A szerb nyelv és a szerb nép iránti viszonyulásuk

Kiemelték, hogy mind az általános, mind a középiskolában teljesen elhibázott módon folyik a szerb nyelv oktatása, így az iskolában nem is lehet megtanulni szerbül. Azok, akik tudnak közülük valamennyire szerbül, többnyire úgy tanulták meg a nyelvet, hogy az ismerőseik és barátaik között vannak szerbek is, akikkel szerbül beszélnek. Úgy ítélték meg, hogy a szerbek és a magyarok között jó a viszony. Zentára és a gimnáziumra ez mindenképpen igaz. Nem táplálnak ellenérzéseket egymás irányába. Legtöbben közülük azért sem tanultak meg szerbül, mert Zentán ezt nem érezték szükségesnek, mivel a szerbek szinte mindannyian tudnak magyarul. Fiatalabb korukban nem érezték a fontosságát, de ma már sajnálják, hogy nem sikerült rendesen elsajátítaniuk a szerb nyelvet.

3. Mi szükséges ahhoz, hogy hosszú távon is a szülőföldjükön tervezzenek?

Legtöbbjük szerint neveltetés és értékrend kérdése az, hogy valaki a szülőföldjén marad, vagy külföldre távozik. A biztos megélhetés hiánya Szerbiában az elvándorlás mellett szól(hat), ugyanakkor nem vonzza őket az, hogy egy adott munka végzésével, illetve egy adott szakma elsajátítása után külföldön sokkal több pénzt kereshetnének, mint Szerbiában. Úgy ítélték meg, hogy a szerb kormány által bejelentett külföldi beruházásoknak és gazdaságfejlesztési terveknek pozitív hatásai számukra túl későn fognak jelentkezni (ha egyáltalán sikeresek lesznek az említett intézkedések). Abban egyetértettek, hogy hazajönnének, illetve itthon maradnának, ha Vajdaságban kapnának rendes munkát, illetve, ha pozitív változásokat tapasztalnának Szerbiában.

3.1. A családi élet ritmusa itthon és külföldön

Beszélgetőpartnereim elmondása szerint külföldön (Magyarországon és a fejlett nyugati országokban) kevésbé lehetséges teljes és gazdag családi életet élni, mint itthon. Külföldön gyorsabb az élet, és a munkaidő is olyan, hogy a nap legnagyobb részét kitöltik, ezenfelül nincsenek ott a rokonok, barátok,

szomszédok, így sokan fizetett dadákra, baby sitterekre bízzák a gyerekeik gondozását. Zentát és a hozzá hasonló vajdasági kisvárosi közeget ideálisnak tartják családtervezéshez és a családi élethez. „Itt még érték a család.”

4. Érték-e a nagycsalád?

Mindannyiuk szerint érték a nagycsalád, mert tagjai egy kis közösséget alkotnak. Jó, ha vannak testvéreik, mert ők állnak hozzájuk legközelebb, legjobb barátként is tekintenek rájuk. Úgy érzik, a nagycsaládban sokkal erősebb a családtagok közötti összetartás, és az ilyen családban élők megtanulják, hogy nem csak magukra gondolhatnak, hogy jó megosztani egymással a dolgaikat, és megtanulják, hogyan legyenek önzetlenek.

4.1. Mi tehetné a fiatalok számára vonzóbbá a nagycsaládot?

Ebben a kérdésben úgy vélekedtek, hogy aki nem akar, az úgysem fog három vagy több gyermeket vállalni. Úgy látják, hogy a nők helyzete ilyen téren nagyon nehéz, mert az emancipált nő (dolgozik, munkájában sikeres, karriert épít) és a nagycsalád sokszor egymást kizáró tényező. A nagycsaládban nevelkedett két lány vállalná a főállású anyaságot.

5. Mit tudnánk tenni a népességfogyás megfékezése érdekében?

Nem volt ötletük, hogy személyesen mit tehetnének ez ügyben, ugyanakkor mindannyian szívesen tennének valamit, ha lenne rá lehetőségük. Úgy gondolják, hogy az elvándorlást mérsékelni, a gyermekvállalást pedig serkenteni hivatott intézkedéseknek állami szinten kell beindulniuk, hogy aztán fentről terjedve a társadalom egésze részt vehessen a folyamatban.

A KÖZGAZDASÁGI-KERESKEDELMI ISKOLA TANULÓINAK CSOPORTJA

A Közgazdasági-Kereskedelmi Iskola hat magyar nyelven tanuló negyedikese vett részt a beszélgetésen. Mind a hatan lányok voltak. A beszélgetés kissé nehézkesen indult, és időnként akadozott, de alapvetően jó hangulatban zajlott. Két lány kifejezetten keveset beszélt, a vélemények nagy része négy diáklánytól származik.

1. Mi a véleményük az elvándorlásról?

A hozzászólók egyetértettek abban, hogy az elvándorlásnak van jó és rossz oldala is. Véleményük szerint külföldön (a fejlett országokban) biztosabb jövőt alapozhat meg magának az ember, ami az elvándorlás mellett szól. Ellenpontként viszont kiemelték, hogy sokan azok közül, akik elhagyják szülőföldjüket, célországukban sem fognak jobban élni, mint itthon. Az is az elvándorlás ellen szól, hogy az emigránsok itt hagyják a családjukat, amit senki sem tesz meg szívesen.

1.1. Következmények (pozitív/negatív)

Az elvándorlás negatív következményei közé sorolták a vajdasági magyarság rohamos fogyását és a közösség előregedését, a kitelepülők asszimilálódását és identitásvesztését. Pozitívumként említették azt, hogy a kitelepülők megismerkedhetnek más kultúrákkal, illetve nyelveket tanulhatnak.

1.2. Közösségi és egyéni felelősség

Úgy értékelték, hogy a vajdasági magyar közösség nem felelős az elvándorlásért. „Nem miattunk nincsenek munkahelyek, nem miattunk fizetnek rosszul.” Többnyire a vezető beosztásban dolgozókat, a politikusokat, az államot tették felelőssé. Véleményük szerint legtöbb esetben csak rokon kapcsolatok vagy párttagság révén lehet munkához jutni. Sok vállalatban az idősebbek bitorolják a munkahelyeket, nem újítanak, nem adnak teret a fiataloknak. A kormány által vizionált gazdaságfejlesztési tervek sikerességében nem bíznak. „Eddig is ígérgettek, de nem lett belőle semmi.”

2. Mire lenne szükségük, hogy a szülőföldjükön tanuljanak tovább?

Mind a hatan a szerb nyelv hiányos ismeretét említették első helyen, mint a magyarországi továbbtanulás fő okát. Hiányolják a magyar nyelvű szakokat a vajdasági egyetemeken. A szerb nyelv oktatását az általános és középiskolákban katasztrofálisan rossznak minősítették. „Szerintem inkább szerbül kellene normálisan megtanítaniuk, mint hogy magyar egyetemeket csináljanak. Nem azt mondom, nem ellene vagyok, de tíz éve tanulunk szerbül, és nem is tudunk semmit.” Ebben mindenki egyetértett.

2.1. Az oktatás minősége

Úgy gondolják, hogy itthon és külföldön is jók a képzések. Számukra inkább a jobb ösztöndíj-lehetőségek teszik vonzóvá a külföldi, elsősorban a magyarországi továbbtanulást. Itthon csak a Magyar Nemzeti Tanács által folyósított ösztöndíj elérhető, ami jó, de nem feltétlenül elegendő a maradáshoz. Elmondták, hogy mindannyian szeretnének továbbtanulni a középiskola befejezése után. Öten itthon folytatnák tanulmányaikat, míg egy lány Szegeden szeretne egyetemre járni.

3. Mi szükséges ahhoz, hogy hosszú távon is a szülőföldjükön tervezzenek?

Leginkább a munkahelyek biztosítását tartják szükségesnek ahhoz, hogy a vajdasági magyarok itthon tervezzék a hosszabb távú jövőjüket. Fontos lenne, hogy megbecsüljék a szaktudást, mert Szerbiában ez senkit sem érdekel, csak az számít, hogy az adott munkahely megszerzésének érdekében hány rokont, ismerőst, politikust tud mozgósítani a munkát kereső személy.

4. Érték-e a nagycsalád?

Mindannyian értéknek tartják a nagycsaládot, de kevés esélyt látnak arra, hogy ők is nagycsaládosokká váljanak. Egyikük szeretne két-három gyermeket, a többiek legfeljebb kettőt vagy egyet. Egy lány gyermeket sem szeretne. Elmondásuk szerint szeretnék mindent megadni a gyerekeiknek.

4.1. Mit jelent mindent megadni a gyermeknek?

Elmondásuk szerint ez nem az anyagi javak felhalmozását jelenti. A mindent megadni sokkal inkább azt jelenti, hogy lehetőséget teremtenek neki arra, hogy sok mindenben kipróbálja magát, hogy fejlessze a tehetségét, sportoljon, zenéljen, illetve, hogy minél többet tudjon majd utazni, amire nekik sokszor nincs lehetőségük.

4.2. Mi az, ami a fiatalok számára vonzóbbá tudná tenni a nagycsaládot?

Fontosnak tartják az anyagi biztonságot, bár aki nem akar, úgysem fog három vagy több gyermeket vállalni. Úgy gondolják, hogy azok, akik maguk is nagycsaládban nőttek fel, nagyobb eséllyel válnak majd szülőként is nagycsaládossá.

5. Mit tudnánk tenni a népességfogyás megfékezése érdekében?

Úgy gondolták, hogy a népességfogyást leginkább magasabb munkabérekkel és biztos munkahelyek teremtésével lehetne mérsékelni. Fontos lenne, hogy a munkaadó bejelentse dolgozóit, megbecsülje a munkájukat, és rendszeresen folyósítsa a munkabéreket.

6. Személyesen tudnának-e tenni valamit?

Az itt elhangzott vélemények szerint legfeljebb annyit tehetnének személyesen, hogy itthon maradnak és nem költöznek külföldre, ugyanakkor a többiek ebben nem tudják megakadályozni. Ki vannak ábrándulva a politikusokból, ezért nem is követik a politikai történéseket. Úgy gondolják, a politikusok ahelyett, hogy tennének valamit az emberek jólétének előremozdítása érdekében, csak ígéretnek, és a saját hasznukat lesik.

AZ EGÉSZSÉGÜGYI KÖZÉPISKOLA TANULÓINAK CSOPORTJA

Az Egészségügyi Középiskola öt tanulóival beszélgettünk, négy lánnyal és egy fiúval. A hangulat kezdettől fogva nagyon jó volt, mindenki szívesen megosztotta velünk a témához kapcsolódó gondolatait. Vendégeink sokat beszéltek, és sokszor egészen mély gondolatok törtek elő. Senki sem törekedett dominanciára, ahogy nem is volt közöttük domináns személy, mindenki szabadon elmondta, elmondhatta a véleményét.

1. Mi a véleményük az elvándorlásról?

Az előző csoportokhoz hasonlóan, itt is vegyes gondolatok fogalmazódtak meg az elvándorlással kapcsolatban. Egyrészt jónak tartják, mert azok, akik kitelepülnek, valószínűleg itthon anyagi gondokkal küszködtek, külföldön viszont jobban tudnak élni. Ugyanakkor problémaként ítélték meg azt, hogy itthon előbb-utóbb nem marad senki, egyszerűen elfogynak az emberek. Tudomásuk szerint a kivándorlók többsége új, választott hazájában a legmegalázóbb és legnehezebb fizikai munkákat végzi.

1.1. Közösségi és egyéni felelősség

Elhangzott, hogy részben mindannyian felelősek vagyunk a fogyásunkért, hiszen mi (is) alakítottuk így, ugyanakkor feltételezik, hogy az ország vezetőit sokkal nagyobb felelősség terheli. Mindannyian szeretnék itthon élni, de a nehéz gazdasági helyzet és a környezetükben uralkodó vélemények miatt ők is inkább külföld felé húznak. „Nekem azt sugallják, hogy bárhol, csak ne itt.” – „Nekem is, de én itthon szeretnék maradni.”

2. Mire lenne szükségük, hogy a szülőföldjükön tanuljanak tovább?

Mindenki a munkalehetőséget említette. Úgy gondolják, sokan azért választják a külföldi tanulást, mert itthon nem számíthatnak majd munkára. Egy lány szeretne itthon továbbtanulni, a többiek Szegeden tervezik folytatni tanulmányait. Véleményük szerint legtöbbször azért mennek Magyarországra tanulni, mert nem tudnak szerbül, illetve, mert anyanyelvükön szeretnék tanulni, de itthon ilyen téren korlátozottak a lehetőségeik. Azok tábora is népes, akik azért választják Magyarországot, mert itthon egyszerűen nem is létezik olyan szak, amin tanulni szeretnének. Megítélésük szerint a magyarországi felsőoktatási intézmények sokkal magasabb színvonalat képviselnek, mint a szerbiaiak. Kiemelték, hogy a szerb nyelv oktatásának módszerei iskoláinkban teljesen elhibáztak. Nincsenek beszédgyakorlatok, csak nyelvtannal tömik a fejüket, magolva tanulják a szerbet. A felsorolt nehézségek ellenére az öt tanuló mindegyike állítja, hogy a szerb nyelven való tanulás gondolata egyáltalán nem olyan ijesztő, hogy csak ezért válasszák Magyarországot.

2.1. Tapasztalatok a szerb nyelvvel

Véleményük szerint sokan nem is akarnak megtanulni és megszólalni szerbül. Mások nem mernek megszólalni, mert ha valamit hibásan mondanak, a szerb anyanyelvűek gyakran kinevetik őket. Ezt már többen is tapasztalták, és másoktól is hallottak hasonló esetekről. Ugyanakkor olyan pozitív élményeket is megemlítettek, amikor a hibáikat nem kinevették, hanem jóindulattal kijavították.

2.2. Tapasztalatok a szerb diáktársakkal

A tanulók elmondták, hogy semmilyen ellenérzés nincs bennük a szerbekkel kapcsolatban, és úgy érzik, hogy szerb nemzetiségű diáktársaik ugyanígy vélekednek róluk. Teljesen értelmetlennek tartják a nemzeti alapon történő megkülönböztetést. Az általános egészségügyet tanulók úgy érzik, hogy bár semmiféle gondjuk nincs egymással, kölcsönös a távolságtartás a szerb és a magyar diákok között. A gyógytornász szakra járók viszont úgy látják, hogy esetükben jól működik a kommunikáció a szerb és a magyar diákok között, szoktak egymással beszélgetni kötetlenül is, bár inkább magyarul, mert a szerbek jobban tudnak magyarul, mint ők szerbül.

3. Mi szükséges ahhoz, hogy hosszú távon is a szülőföldjükön tervezzenek?

Mindenki egységesen a munkahelyek, munkalehetőségek teremtését emelte ki, mint a hosszú távú szülőföldön maradás messzemenőleg legfontosabb feltételét. Emellett az is fontos lenne, hogy a munkát, legyen szó bármilyenről, megbecsüljék, és a munkavégző végzettségének, felelősségének megfelelően bérezzék. Elvárásként fogalmazódott meg, hogy a munkabérből tisztességesen meg tudjanak élni.

4. Érték-e a nagycsalád?

Szerintük a nagycsalád érték. A csoport tagjai közül néhányan szeretnének három gyermeket, mások inkább csak kettőt vállalnának, de alapvetően senki sem zárkózott el attól, hogy szülőként maga is nagycsaládos legyen. Többen is elmondták, hogy az anyagi körülmények befolyásolni fogják azt, hány gyermeket vállalnak, és mikor. Számukra a legfontosabb a család, de fontos a munka, illetve a karrier is, mert ebből fogják tudni eltartani a családjukat. Egyikük sem szeretné, hogy munkájában a családi élet rovására legyen sikeres. A lányok nem vállalnák a főállású anyaságot, a család mellett szeretnének polgári foglalkozást is.

4.1. Hol tervezik a családalapítást?

Egy lány mindenképpen itthon szeretne családot alapítani, a többiek viszont külföldön. Mindenki elmondta, hogy szívük szerint szülőföldjükön nevelnék fel gyermekeiket is, de a rossz gazdasági helyzet, a szűkös anyagi körülmények miatt inkább valamelyik másik országot választják majd.

4.2. Hazai vagy külföldi partnerrel képzelik-e el a jövőjüket?

Legtöbben hazai partnerrel szeretnének családot alapítani, de ehhez nem feltétlenül ragaszkodnak. Azt is elmondták, hogy leendő párjuk nemzetisége nem számít, és abban az esetben, ha társuk nem magyar lenne, gyermekeiket mind-

két szülő nyelvére megtanítanak. Mindannyian fontosnak tartják, hogy azok a vajdasági magyarok, akik külföldre költöznek, gyermekeikre is átörökítsék a saját kultúrájukat.

4.3. A gyermekvállalás motiválása

Fontos lenne a gyermekvállalás anyagi támogatása az állam részéről, bár biztosak benne, hogy aki nem akar gyermeket, arra nem lehet ezt ráerőltetni. Beszélgetőtársaink úgy érzik, hogy korlátozott (többnyire anyagi) lehetőségek esetén inkább csak egy gyermeket vállalnának, akinek mindent meg tudnának adni, illetve biztosítani tudnák az olyan alapfeltételeket, mint amilyenek az étel, ital, öltözködés, iskoláztatás, sport, szórakozás. Ijesztőnek tartják a fogyasztói társadalomban tapasztalható (anyagi jellegű) igények folyamatos növekedését, valamint azt, hogy a legújabb informatikai vívmányok teljesen hatalmukba kerítik a fiatalokat, ami miatt a generációs különbségek óriásira nőnek.

5. Mit tudnánk tenni a népességfogyás megfékezése érdekében?

Úgy érzik, több lehetőségre lenne szükségük, ahogy leendő gyermekeiknek is. Szélesíteni és korszerűsíteni kellene az itthoni (magyar nyelvű) egyetemi szakok kínálatát. Ezenkívül a munkahelyi profilok bővítésére is nagy szükség lenne.

6. Személyesen tudnának-e tenni valamit?

Úgy érzik, leginkább úgy tehetnének a népességfogyás lassításáért, hogy itthon maradnának, bár sok esetben azok, akik itthon maradnak, nem fognak tudni minőségi életet élni. Az a véleményük, hogy sokan a könnyebb utat választják, amikor külföldre költöznek, bár szerintük egyáltalán nem könnyebb a külföldi élet, mint az itthoni.

6.1. Kik tudnának tenni valamit, kikben bíznak?

A politikusokat önzőknek és hazugoknak tartják, akik csak ígéretnek, és a saját érdekeik az elsődlegesek. Úgy érzik, a politikusok nem is akarnak és nem is fognak tenni semmit, pedig ők azok, akik a legtöbbet tehetnének annak érdekében, hogy meggátolják a népességfogyást, illetve, hogy a lakosság élet-színvonala növekedjen.

6.2. Európai integráció

Szerintük az Európai Unió minden lehetséges módon kihasználja a szegényebb tagországokat, ezért nem támogatják Szerbia csatlakozását az EU-hoz. Sokkal inkább hisznek abban, hogy az ország egyedül is talpra tudna állni, ha lenne ilyen irányú politikai akarat.

*A BOLYAI TEHETSÉGGONDOZÓ GIMNÁZIUM
ÉS KOLLÉGIUM TANULÓINAK CSOPORTJA*

A Bolyai TGK három tanulója jött el a csoportos interjúra, két fiú és egy lány. A beszélgetés az első kérdéstől az utolsó válaszig oldott volt, jó hangulatban zajlott. Mindenki szabadon elmondta saját véleményét, nem volt közöttük olyan, aki véleményével vagy beszédidejének megnövelésével dominálni próbált volna. Vendégeink ezúttal is sokat beszéltek, ők maguk is nagy érdeklődést tanúsítottak a téma iránt.

1. Mi a véleményük az elvándorlásról?

Értékelésük szerint pozitív az, hogy a fiatalok el mernek menni, hogy szét nézzenek a nagyvilágban, hogy külföldön minőségi szaktudást szereznek, a dolog hátulütője viszont az, hogy közülük szinte senki nem fog visszatérni szülőföldjére. Úgy érzik, igazából nincs is miért visszatérniük, mert külföldön jobbak a lehetőségek, és normális életet tudnak élni. Már itt megfogalmazódott a tanulóknak a környezetükben tapasztalható motivátlanság, apátia gondolata, ami az egész beszélgetést végigkísérte. „Annyira meg lett szokva az a helyzet, hogy gond van, hogy nincstelenség van, hogy nehézség van, hogy nincs lehetőség, hogy nincs motiváció... És talán ez ivódott bele mindenkibe.”

2. Mire lenne szükségük, hogy a szülőföldjükön tanuljanak tovább?

Úgy gondolják, ahhoz, hogy itthon tanuljanak, több lehetőségre lenne szükség az egyetemista évek alatt és leginkább a tanulmányok befejezése után. A szerb nyelvet mint akadályozó tényezőt csak elvéve említették. Megítélésük szerint a magyarországi felsőoktatási intézmények magasabb színvonalat képviselnek, mint a hazaiak. Tanáraik többsége is azt javasolja, hogy inkább Magyarországon tanuljanak tovább. Beszélgetőtársaink közül ketten Magyarországra mennének egyetemre, egyikük pedig Újvidéken tanulna tovább.

2.1. Az oktatási rendszer és a motiváció

Kihangsúlyozták, hogy személyesen is érzik a motivátlanságot, amit az elhibázott általános és középiskolai oktatási rendszernek tulajdonítanak. Úgy gondolják, az oktatás nem arról szól, hogy a tanuló megtanuljon tanulni, mert rengeteg felesleges dolgot be kell vágniuk. „Ott ülsz és próbálsz megtanulni, és annyira nem érdekel, hogy tényleg az agyad megtiltja neked, hogy azt megtanuld.” Szerintük előnyös lenne, ha már a középiskolában elkezdődne a tanulók szakosodása, és mindenki azokkal a dolgokkal foglalkozhatna többen, amelyek érdeklik, amelyekben jók.

3. Mi szükséges ahhoz, hogy hosszú távon is a szülőföldjükön tervezzenek?

Elmondásuk szerint elsősorban fizetőképes munkahelyekre lenne szükség. Ez a feltétele annak, hogy normális életük legyen. Jó lenne olyan munkát végezni, amitől az ember úgy érezheti, hogy magáért dolgozik, nem pedig a rendszerért. Habár nem érdekli őket a politika, nem értenek hozzá, úgy érzik, a politikusokkal és tevékenységükkel valami nincs rendben. Ismét kihangsúlyozták az itthoni rossz hangulatot: zavarja őket, hogy az emberek fásultak. A fentieken túl hiányolják a szórakozási lehetőségeket és a helyi fesztiválokat (pl. nyári játékok).

4. Érték-e a nagycsalád?

Mindannyian nagy értéknek tartják a nagycsaládot, és vonzza őket a gondolat, hogy szülőként nagycsaládosok legyenek. Ugyanakkor nem biztosak benne, hogy vállalni tudnak majd három vagy ennél több gyermeket. Úgy értékelték, hogy a családokban sok a feszültség és a veszekedés a pénz miatt, ami váláshoz vezet, és alacsonyabb gyermekvállalási kedvet is eredményez. Véleményük szerint fontos lenne olyan fesztiválok megszervezése, amelyek családoknak szólnak, illetve ahová családok is kilátogathatnak, mert a programok, foglalkozások nekik (is) szólnak.

5. Mit tudnánk tenni a népességfogyás megfékezése érdekében?

Lehetőségeket kell teremteni. Először anyagiakat, amelyeket követ a többi (szórakozás, oktatás). Itt ismét előjött a családoknak szóló közösségépítő fesztiválok megszervezésének ötlete. Az embereknek értékrendváltásra lenne szükségük, hogy ne a pénz legyen a legfontosabb dolog az életükben, hogy kicsit elmozduljanak a spiritualitás irányába.

5.1. Milyen értéket képvisel a vajdasági magyar közösség?

Hiányolják a közösségi élményt, nem látják a közösséget. Számukra az is kérdés, hogy beszélhetünk-e egyáltalán közösségről a vajdasági magyarok esetében. Több hagyományápoló táborra lenne szükség, illetve arra akár az iskolákban is tanulhassanak a diákok a népi kultúráról. Sajnálattalukat fejezték ki, hogy már nem szervezik meg a zentai Nyári Ifjúsági Játékokat, mert annak volt közösségépítő jellege. Kiemelték a kishegyesi Dombos Festet mint igazi vajdasági, családi hangulatú közösségépítő fesztivált.

6. Személyesen tudnának-e tenni valamit?

Az anyagi feltételek megteremtésén kívül ismét kiemelték a közösségépítő rendezvények (táborok, fesztiválok) szervezésének fontosságát. Beszölgetőtársainkat láthatóan érdekelte a téma, hiszen visszakérdeztek, hogy mi, társadalomtudósok, mit tudunk tenni az ügy érdekében.

HORIZONTÁLIS ELEMZÉS

Összességében mindegyik beszélgetés jó hangulatban telt el, és sok hasznos információt sikerült begyűjtenünk. A tanulók egyáltalán nem közömbösek a téma iránt, érdekli őket, és kiforrott véleményük van a vajdasági magyarság körében tapasztalható migrációs és demográfiai folyamatokról, amit az is jól mutat, hogy az interjú befejezése és a diktafon kikapcsolása után mind a négy csoport velünk maradt, és tovább beszélgettünk a jelenségről.

1. Mi a véleményük az elvándorlásról?

A csoportok résztvevői úgy gondolják, hogy az elvándorlásnak vannak pozitív és negatív oldalai is. Jónak tartják azt, hogy a fiatalok világot szeretnének látni, továbbképezni magukat, illetve azt, hogy a kitelepülőknek külföldön nem kell anyagi gondokkal küszködniük. Ugyanakkor nagy gondot jelent az, hogy az elvándorlás következményeként el fog fogyni a vajdasági magyarság. A korábban említett pozitívumok ellenére is tudják, hogy külföldön nem feltétlenül várja őket jobb élet. A közösség felelőssége véleményük szerint korlátozott, az igazi felelősöket állami szinten kell keresni.

2. Mire lenne szükségük, hogy a szülőföldjükön tanuljanak tovább?

Mindegyik csoportban elhangzott, hogy a szülőföldön történő továbbtanuláshoz álláslehetőségekre lenne szükség, ahol a tanulmányaik után el tudnának helyezkedni, és a munkájukért kapott fizetésből meg tudnának élni. Óriási gondot jelent a zentai középiskolások tanulóinak körében az, hogy nem tudnak szerbül. Nagyon sokan emiatt választják Magyarországot, ha a továbbtanulásról van szó. Elégedetlenek a szerb nyelv oktatásának módszereivel iskoláinkban. Több magyar nyelvű szakra lenne szükség a hazai egyetemeken, illetve a szakok bővítésére, modernizálására.

3. Mi szükséges ahhoz, hogy hosszú távon is a szülőföldjükön tervezzenek?

Elsősorban fizetőképes munkahelyekre lenne szükség, valamint a munkájuk megbecsülésére és annak megfelelő bérezésére.

4. Érték-e a nagycsalád?

A nagycsaládot mindannyian értéknek tartják, és a legtöbben nem zárkóznak el attól, hogy három vagy több gyermeket vállaljanak, azonban legtöbben úgy érzik, hogy kettőnél több gyermekük nem lesz. Az anyagi nehézségek komoly akadályt jelentenek, ha gyermekvállalásról van szó. A lányok közül a család mellett legtöbben dolgozni is szeretnének, a főállású anyaságot csak kevesen vállalnák.

5. Mit tudnának tenni a népességfogyás megfékezése érdekében?

Első helyen itt is a munkahelyek és -lehetőségek teremtése szerepelt. Az embereknek anyagi biztonságra van szükségük ahhoz, hogy maradjanak és gyermeket vállaljanak. Az állam feladata lenne megteremteni a felsorolt feltételeket.

6. Személyesen tudnának-e tenni valamit?

Véleményük szerint személyesen legfeljebb csak annyit tudnak tenni, hogy nem költöznek külföldre, hanem a szülőföldjükön maradnak. Úgy gondolják, a politikusoknak van elegendő hatalmuk és erőforrásuk ahhoz, hogy érdemben is tegyenek valamit, de ez általában nem történik meg. A politikusokban nem bíznak, negatív a megítélésük a diákok körében.

ÖSSZEGZÉS

A kutatás megkezdése előtti feltételezéseim igazolást nyertek az interjúk során. Beszélgetőpartnereink közül csak néhányan szeretnék a szülőföldjükön folytatni tanulmányaikat az érettségi után, többségük Magyarországon tervezi az egyetemista éveit, és elmondásuk szerint diáktársaik körében általános ez a fajta jövőtervezés. Megoszlottak a vélemények arról, hogy Magyarországon vagy itthon minőségesebb-e a felsőoktatás, de alapvetően úgy értékelték, hogy mindent összevetve az anyaország több lehetőséget nyújt számukra a továbbtanulás és a későbbi munkábaállás szempontjából is. A bizonytalan szerbiai jövőkép sokakat késztet arra, hogy az egyetemen eltöltött éveken felül a távolabbi jövőt is külföldön tervezzék. A továbbtanulás céljából történő elvándorlásnak ugyanakkor feltételezhetően divatjellege is van, mivel a környezetük ezt a lehetőséget tartja a leglogikusabb lépésnek, sokan követik ezt a mintát.

Mindannyiukat érzelmi szálak kötik a vajdasági magyar közösséghez. Nagyon szomorúnak találták, hogy a tartomány magyar lakosságát az elfogyás, eltűnés veszélye fenyegeti, ami ellen tenni kellene valamit. Ezen véleményeket igen érdekes összevetni a Vajdaság más-más részein elhangzottakkal. Egy korábbi kutatás során Szabadkán olyan gondolatok is megfogalmazódtak, hogy mindenkinek jobb lenne, ha a jövőben nem maradnának magyarok a Vajdaságban. Az ilyen fajta önfelszámolásnak leginkább az itteni magyarok kivándorlása útján kellene megvalósulnia. A bánáti Muzslyán ezzel szemben a kisebbségi lét pánikreakcióinak két véglete mutatkozott meg: sokan gyűlölettel viseltetnek a többségi nemzet tagjai iránt, nem hajlandóak megszólalni szerb nyelven, míg más magyar fiatalok inkább a beolvadást, az önkéntes „szerbbé válást” választották (SZABÓ 2011).

A zentai középiskolások körében nem érzékeltünk ilyen szélsőségeket. Interjúalanyaink hatalmas problémaként értékelték azt, hogy nem tudnak szerbül, és hogy az iskolában eltöltött éveik alatt sem tudták elsajátítani a nyelvet. Ez szintén egy olyan ok, ami miatt sokan az anyaországot választják jövőbeli tanulmányaik helyszínéül. A hiányos nyelvtudás ellenére jónak értékelték viszonyukat szerb nemzetiségű kortársaikkal. Úgy gondolták, hogy szűkebb környezetükben nincsenek nemzeti színezetű konfliktusok, kölcsönösen elfogadják és tisztelik egymást a szerb és magyar fiatalok. A vajdasági magyarság körében végzett reprezentatív kutatás eredményei a Tisza menti idilltől eltérő képet festenek: a megkérdezettek csaknem 50 százalékát soha nem érte hátrányos megkülönböztetés magyarsága miatt, 36,8 százalékuk viszont, ha csak ritkán is, saját bőrén tapasztalja a nemzeti hovatartozása miatti negatív megkülönböztetés velejáróit. További 8,6 százalékukat gyakran, 5,9 százalékukat pedig nagyon gyakran érik kellemetlenségek azért, mert magyarok (GÁBRITY MOLNÁR–RÁC 2007). A zentai középiskolásokkal folytatott kutatás során kiderült, hogy számukra nemcsak a magyar nyelvű szakok hiánya, hanem a szakkínálat szűkössége és elavultsága miatt sem túl vonzóak a vajdasági felsőoktatási intézmények.

A négy csoportból mindössze egy személy nem szeretne gyermeket, a többiek kivétel nélkül családban gondolkodnak. Értékesnek tartják a nagycsaládot, és többségük számára vonzó a gondolat, hogy három vagy több gyermeket neveljenek majd, ezt mégis megvalósíthatatlannak érzik a jövőjükre vizionált szűkös anyagi lehetőségek miatt. Bár a beszélgetéseken ez nem hangzott el, de a nagycsalád sokaknak (főleg a lányoknak) az elhúzódó egyetemi tanulmányok és karrierépítés miatt sem fog beleférni az életébe: túl idősek lennének, mire három vagy több gyermeket nemzenének.

A megkérdezettek tehát leginkább anyagi tényezőket tudtak megjelölni a szülőföldön maradás és a gyermekvállalás feltételeiként. Úgy gondolják, a politikusok meg tudnák teremteni ezeket a feltételeket, de véleményük szerint ők nem a közösség, hanem a saját érdekeiket képviselik, amiért kifejezetten negatív a megítélésük a megkérdezettek körében.

A kutatás eredményei rávilágítanak arra, hogy a hazai egyetemeken több magyar nyelvű szakra és a szakkínálat bővítésére, korszerűsítésére lenne szükség. Nagyon fontos lenne a szerb mint környezetnyelv hatékonyabb oktatása, amely az állami oktatási rendszer merevsége miatt akár nemformális képzések keretien belül is megvalósulhatna (pozitív példaként említhető az MNT által szervezett ingyenes gyorstalpaló tanfolyam, amelyre a végzős magyar középiskolásokat várják). Ki kell emelni, hogy a magyar szakok indítása a vajdasági egyetemeken és a szerb nyelv hatékonyabb tanulása párhuzamos igényekként fogalmazódtak meg, vagyis amellett, hogy el kívánják sajátítani a többségi

nemzet nyelvét, szeretnék, ha anyanyelvükön tanulhatnának a középiskola befejezése után is. Mindenképpen szükség lenne a szülőföldön maradáshoz és a szülőföldi továbbtanuláshoz népszerűsítő programokra, ehhez azonban az is kellene, hogy a vajdasági felsőoktatási intézmények az anyaországiakhoz hasonló vagy azoktól jobb lehetőségeket kínáljanak, amire általában nem képesek. A beszélgetések folyamán megfogalmazódott legfontosabb igények, mint a munkahelyteremtés, jobb munkabérek biztosítása, egyértelműen az állam hatáskörébe tartoznak.

IRODALOM

- BADIS Róbert 2012. *Láttelet a vajdasági magyarok demográfiai helyzetéről*.
<http://www.prominoritate.hu/folyoiratok/2012/ProMino12-3-03-Badis.pdf> (2014. 11. 03.)
- GÁBRITY MOLNÁR Irén 2010. *A vajdasági magyarok emigrációs motívumai*. Pécs, 2.
- GÁBRITY MOLNÁR Irén–RÁC Livia 2007. *Vajdasági gyorsjelentés*. Kárpát Panel 2007. A Kárpát-medencei magyarok társadalmi helyzete és perspektívái. Gyorsjelentés. Budapest, 125.
- NÉPSZÁMLÁLÁS 2002. *Popis 2002*. <http://www.mtt.org.rs/Srbijapopis2002.pdf> (2014. 11. 02.)
- NÉPSZÁMLÁLÁS 2011. *Popis 2011*. http://popis2011.stat.rs/?page_id=2162 (2014. 11. 02.)
- SZABÓ Ákos 2011. *Vajdaság – Szerbia*. Mozaik 2011 – Magyar fiatalok a Kárpát-medencében. Kutatási jelentés. Szeged–Budapest, 136–137.
- TAKÁCS Zoltán 2014. *Mit tudunk a vajdasági magyar doktoranduszokról?* vajDasági geneRáció. Szabadka, 17–18.

What does it Take to Stay in the Homeland?

The aim of this research is to survey the willingness of Hungarian school-leavers in the high schools of Senta to emigrate or to settle down and start a family, as well as to survey their demands which could lead to staying in their mother country instead of emigrating (permanently or temporarily). In this research I have used qualitative data. For this case study in Senta I used the method of focus group interviews. The point of the study is the constant shakeout of the Hungarian popularity of Vojvodina. The reasons for this effect are the natural decrease and the wave of emigrations. Senta is the (educational, political and cultural) centre of the Hungarian people living near the River Tisa, and one of the centers of the Vojvodinian Hungarians. There are four high schools in the town (Bolyai Grammar School for Gifted Students; High School of Medicine; High School of Economics and Trade, Grammar School) and each of them is very attractive for young Hungarian people both from Senta and its environs.

Key words: mother country, staying, emigration, starting a family, extended family, community, Hungarian school-leavers, Senta, focus group interviews

Šta je potrebno za ostajanje u zavičaju?

Prvenstveni cilj ovog istraživanja, koji operiše kvalitativnim podacima jeste otkrivanje razloga težnje za odlaskom u inostranstvo koja se u velikoj proporciji može primetiti kod učenika završnih razreda senčanskih srednjih škola u odeljenjima sa mađarskim nastavnim jezikom, odnosno koncipiranje slike o potrebama koje pomenuta populacija formuliše kao uslove za ostajanje i zasnivanje porodice u zavičaju, kao i za eventualno prihvatanje porodičnog modela sa više potomaka. Podaci za potrebe ove studije sakupljeni su putem intervjua u fokusnim grupama. Legitimitet istraživanju daje rapidno smanjivanje broja vojvođanskog mađarskog stanovništva, koje se prvenstveno može pripisati negativnoj rati nataliteta, kao i sve intenzivnijem, trajnom talasu odliva stanovništva, dok u manjoj meri asimilaciji. Ovaj rad posmatra perspektive ciljne grupe u budućnosti na liniji emigracije, zasnivanja porodice i prihvatanja podizanja dece. Prema procenama Irene Gabrić Molnar u periodu između 1948. i 1991. migracioni gubitak vojvođanskih Mađara dostiže skoro 70 000 glava (GÁBRITY MOLNÁR 2010). U vreme popisa stanovništva 2002. u Vojvodini je živelo 209 207 Mađara (POPIS 2002), dok je ista ova zajednica za vreme popisa u 2011. godini brojala 251 136 stanovnika (POPIS 2011). Svega za osam godina, između 2002. i 2010. usled negativne rate nataliteta populacija vojvođanskih Mađara je umanjena za skoro 27 000 ljudi (BADIS 2012). Senta je obrazovni, politički, kulturni centar Mađara koji žive u bloku uz obalu reke Tise, kao i jedan od vojvođanskih mađarskih centara. U gradu se nalaze četiri srednje škole (Gimnazija i kolegijum za negovanje talenata Bojai, Srednja medicinska škola, Ekonomska komercijalna škola i Senčanska gimnazija), koje privlače mlade ne samo iz samog grada, već u velikom broju i iz okolnih naselja.

Ključne reči: zavičaj, ostajanje, emigracija, zasnivanje porodice, porodica sa većim brojem potomaka, zajednica, mađarski srednjoškolski četvrtog razreda, Senta, intervju u fokusnim grupama

Beérkezés időpontja: 2015. 02. 02.

Közlésre elfogadva: 2015. 03. 16.